

**КОМУНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ (УСТАНОВА, ЗАКЛАД)
«ШОСТКИНСЬКИЙ ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
(ЯСЛА - САДОК) № 7 «ГОРОБИНКА»
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**«ХТО НАСПРАВДІ НЕ ВМІЄ ГРАТИ: ДІТИ
ЧИ ПЕДАГОГ?»**

Консультація для педагогів

**Підготувала:
Шиман М.П.
вихователь ЗДО № 7 «Горобинка»**

Подеколи можна почути, що сучасні діти не вміють грати та ігри в них безглузді й галасливі. У цьому лише частка правди, адже проблема не завжди в дітях. Часто самі педагоги заважають дитячій грі, змінюють сюжет, який придумали дошкільники, та вносять свої правила. Щоб цього уникнути, проаналізуйте їхню взаємодію з дітьми під час ігор.

Невміння грати виявляється як у дітей, так і в дорослих. Наприклад, дитина не може вигадати сюжет гри, а педагог не знає, як облаштувати ігровий простір. Але якщо дошкільники не вміють цього через вік, то дорослі часто не розуміють особливостей дитячої гри та на свій розсуд вказують дитині, що і як їй робити, у що й чим грати.

У міру того як розвивається дитина, розвивається і її гра. На кожному віковому етапі головним буде конкретний вид гри. Наприклад, у ранньому віці головна діяльність - предметно-маніпулятивна гра, а в дошкільному - сюжетно-рольова. Тому, коли дитина просто катає машинку, педагог має розуміти, що це і є її гра, яку він може допомогти розвинути - запропонувати новий спосіб дії іграшкою.

То ж, які дії педагога заважають грі дітей? Конкретні приклади допоможуть вихователям побачити свої помилки, яких вони припускаються у спільній ігровій діяльності. Проаналізуйте, коли їхня участь у грі конструктивна, а коли вони своїми діями та словами порушують ігровий задум дошкільників.

Ігрова ситуація 1

Трирічний Мишко весь час катає машинки по підлозі. Мовлення дитини відстає від вікової норми - говорить погано.

Деструктивна участь дорослого. Педагог не розуміє значущості маніпуляцій дитини з іграшкою, замінює її гру на іншу, наприклад дає дитині гру з різноколірними фігурками.

«Мишку, досить уже гратися з машинками, візьми ліпше кубики, будемо вчити кольори».

Конструктивна участь дорослого. Педагог бачить, що дитина довго катає машинку, і не замінює її гру, а показує інший спосіб гри з нею. Наприклад, її можна підняти, перевернути, покласти в неї вантаж, порівняти з іншою машинкою. При цьому педагог розгорнуто описує дії дитини та спонукає її до самостійних висловлювань.

«Мишку, поглянь, їде синя машинка. Перевір, чи всі колеса в неї гарно крутяться. Мишку, а хто ще тут у тебе?»

Ігрова ситуація 2

Шестирічний Сашко грає з іншими дітьми в конструктор, вони будують місто. Сашко розповідає вихователю: «А я буду тут... один... на краю міста в старому-старому будинку, сам, і ніхто до мене не прийде».

Деструктивна участь дорослого. Педагог забороняє дитині виражати негативні емоції, привертає увагу інших дітей. У грі з персонажем педагог

заперечує емоції персонажа, якими його наділяє дитина під час гри.

«Ні, Сашку, не треба бути самому в старому будинку. Діти може, хтось прийде до Сашка?», *«Ні, йому не погано, він не злиться, він просто втомився»*.

Конструктивна участь дорослого. Педагог віддзеркалює емоцію та не змушує дитину змінювати її та сюжет гри. Він долучається до почуттів дитини чи персонажа, дозволяє пережити емоції й у такий спосіб відреагувати на сюжет.

«Ох, один, на краю міста, і нікого-нікого поруч... Сумно одному... Ні з ким пограти, поговорити».

Ігрова ситуація 3

Шестирічний Андрій зображує зомбі: йде з витягнутими вперед руками та каже: «Мізки, мізки».

Деструктивна участь дорослого. Педагог забороняє роль і сюжет, які вибрала собі дитина. Натомість пропонує їй реалістичні іграшки, які передбачають конкретні дії та не дають змоги дитині вигадати чи розширити сюжет гри.

«Андрію, досить грати в цю гидоту!», *«Ні не треба тобі в це грати. Ліпше полий клумбу»*.

Конструктивна участь дорослого. Педагог допомагає дитині розвивати сюжет, навіть якщо вважає його «поганим». Педагог підтримує ініціативу дитини у грі, погоджується з її баченням персонажа/сюжету, виявляє інтерес до змісту: розпитує від особи свого персонажа, схвалює. Організовує ігровий простір, у якому немає надлишку іграшок і який дитина може легко змінити.

«Ой, знову в нас зомбі мізки шукає... Нам терміново потрібен поліцейський або чаклун. Або хтось, хто нагодує нарешті цього зомбі».

Ігрова ситуація 4

Чотирирічна Віра залізла під час прогулянки на гойдалку, впала, заплакала. Наступного дня знову намагається туди залізти.

Деструктивна участь дорослого. Педагог пропонує дитині тихі ігри замість галасливих, виражає тривогу та невдоволення: впадеш, ударишся, забруднишся. Дорікає за забите місце чи брудний одяг, обмежує рухливість та активність дитини.

«Віро, не можна! Забула, як учора плакала? Злізь бо впадеш, вдаришся та забруднишся. Ліпше посидь спокійно».

Конструктивна участь дорослого. Педагог за необхідності допомагає дитині; спокійно, без загроз, паніки та негативних пророцтв нагадує про правила безпеки під час гри. Також конструктивною участю педагога в іграх дітей буде тоді, коли він створює умови для щоденних рухливих ігор, обирає місце й одяг для гри відповідно до віку дітей. Схвалює спроби нового, пропонує діяти поступово.

«Віро, тримайся ось тут, коли залізаєш. Тобі допомогти?»

«Спочатку стань на цю сходинку, а потім можна вилізати вище».

Ігрова ситуація 5

Трирічна Катя грає в пісочниці. Матвій підходить і тягне в неї з рук формочку. Катя відштовхує його, а він знову намагається відібрати іграшку.

Деструктивна участь дорослого. Педагог примушує дитину не скупитися, поступитися. Також у таких ситуаціях педагог часто забороняє ігри з однолітками, втручається у гру й порушує особисті межі дітей.

«Катю, ну поділися з ним, ти ж добра дівчинка».

Конструктивна участь дорослого. Педагог створює умови для спільних ігор дітей. Визнає право дитини самій вирішувати, як поводитися зі своєю іграшкою, з ким контактувати у грі. Може делікатно втрутитись у гру, коли діти просять про це, щоб запропонувати іграшку, сюжет, ідею або щоб зупинити агресію. Не поспішає допомагати. Оцінює у грі дії, а не саму дитину.

«Ти зараз не хочеш давати йому формочку. Скажи словами, штовхати не треба. Матвію, коли Катя буде готова поділитися, вона це зробить».

Ігрова ситуація 6

П'ятирічна Іра просить: «Ганно Петрівно, нумо грати в хованки!»

Деструктивна участь дорослого. Педагог відмовляється від спільної гри з дітьми. В інших ситуаціях деструктивної участі педагог віддає перевагу розвивальним заняттям, у яких дітям не потрібно ініціювати гру. Багато вказує, забороняє під час спільної гри. Часто йде за дитиною по п'ятах, у всьому бере участь, робить «складне» за неї. Обмежує вільні спроби та ініціативність дитини у грі.

«Іринко, я так втомилася. Пограйте самі», «Вже й так набігалися, ліпше помалюй».

Конструктивна участь дорослого. Педагог організовує спільні ігри дітьми. Дотримується особистих меж у грі: хазяїн гри та іграшок, якщо їх використовують, - дитина. Не вказує, виявляє інтерес, допомагає організувати умови для гри, перебуває поряд, якщо дитина не проти. Робить свої справи й акуратно виявляє увагу до гри словами та діями.

«Я один раз буду ведучою, а потім хтось із вас. А я дивитимуся, як ви ховаєтеся та шукаєте, і потім розкажу, що бачила».

Підводячи підсумки можна зробити певні висновки:

- На початку ігрової діяльності дитина не вміє вигадувати сюжет гри, ініціювати гру, грати певну роль, дотримуватися правил, а педагог організовувати насичений ігровий простір, виокремлювати час на гру - свій та дитини, надавати приклади для створення сюжету.
- Під час розвитку гри дитина не вміє знаходити різноманітні способи, як застосувати іграшку, символічно використовувати ігрові предмети, знаходити й використовувати предмети-замінники (паличку як виделку, рушницю, стовп, підзорну трубу, міст тощо), розширювати репертуар ігрових дій і сюжетних ходів. В той час як вихователь не вміє правильно обирати іграшки з урахуванням сюжету гри, показувати, як символічно використовувати іграшки (одна з причин - іграшки дуже реалістичні, і дитина використовує їх

буквально), надавати приклади розвитку сюжету, вносити деталі, які допоможуть дитині розвивати гру.

- Під час взаємодії у грі дитина не вмiє контактувати з однолітками та дорослим, грати без дорослого поруч, уникати неадекватних способів контакту (настирливості, демонстративності, агресії, сором'язливості), а педагог не вмiє давати дитині змогу грати одній і втручатись у гру помірно, уникати неадекватних способів контакту (примусу, критики, насмішки).

- При виборі гри з урахуванням віку й індивідуальних особливостей дітей дитина не вмiє грати у гру не за віком, грати лише у «розвивальні» ігри, грати в ігри за сюжетами нецікавих дитині історій або з нецікавими їй персонажами, грати й не виражати важливе для себе, обходитися без задоволення потреби в грі, розрядці (*вона и не повинна все це вмiти*). В той час як вихователь не вмiє робити кожену гру «розвивальною», давати дитині змогу самій обрати, у що грати, приймати у грі сучасні сюжети й персонажів. *Дорослий й не повинен вмiти*: довго грати в предметно-маніпулятивні ігри та любити гру, як дитина.

- При усвідомленні мети гри дитина не вмiє грати та залишатися тихою, зберігати лад під час гри, ділитися іграшками з усіма охочими, приймати у гру всіх охочих, не плакати, якщо сумно; не сердитися, якщо почуває гнів тощо. А вихователь не вмiє оцінювати гру з погляду її самоцінності для дитини, тому ставить у пріоритет слухняність, не вмiє давати дитині змогу галасувати та не підтримувати лад під час гри, давати дитині змогу не ділитися іграшками та не грати з іншими дітьми, якщо вона цього не хоче, приймати негативні переживання дитини, які вона виражає у грі.

Отже, умінню грати самостійно та з іншими дітьми, вигадувати й розвивати сюжет, грати певну роль дитину потрібно навчати. А для цього педагог має сам вмiти це робити та розуміти, в який момент він може долучитися до ігрової діяльності, щоб не порушити її.